

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

2

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 2. – 716 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Романовський Денис Сергійович

НАДАННЯ ДОГЛЯДУ НА НЕПРОФЕСІЙНІЙ ОСНОВІ ЗА ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ В
УМОВАХ ВІЙНИ 115

Саїд Карім Бассемович

ВИЗНАЧЕННЯ КЛАСИФАЙД-АГРЕГАТОРІВ ТА ЇХ СТРУКТУРА: ПРАВОВІ РАМКИ ТА
ВИКЛИКИ ДЛЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ 119

Стрілець Михайло Ігорович

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ДОГОВОРІВ НА НАДАННЯ ФРІЛАНС-ПОСЛУГ 122

Сухий Євген Олегович

ПРАВОВІ ЗМІНИ У СФЕРАХ ЖИТЛОВИХ ПРАВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 125

Халдай Ілля Віталійович

ДЕЯКІ ПИТАННЯ СТЯГНЕННЯ ЗБИТКІВ ЗА НЕВИКОНАННЯ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ 127

Шайхет Олена Петрівна

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ ДИТИНИ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ
ВІЙНИ 131

Шитков Єгор Олексійович

ОБ'ЄКТИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ЇХ ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ 134

Якушев Станіслав Ігорович

ФІЛОСОФСЬКО-ІСТОРИЧНІ ОСНОВИ ІНСТИТУТУ КОМПЕНСАЦІЇ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ 137

СЕКЦІЯ 13. ЦИВІЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО У СВІТЛІ РЕФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ

Голубєва Неллі Юрївна

ВІДПОВІДАЧІ У СПРАВАХ ПРО ВІДШКОДУВАННЯ МАЙНОВОЇ ШКОДИ 140

Андронов Ігор Володимирович

ПРО КОНКУРЕНЦІЮ ПРАВИЛ ПІДСУДНОСТІ ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ 142

Волкова Наталія Василівна

СТАНДАРТ ДОКАЗУВАННЯ «БАЛАНС ЙМОВІРНОСТЕЙ» У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ:
ОКРЕМІ АСПЕКТИ 145

Бут Ілля Олександрович

ТЛУМАЧЕННЯ СУДОМ ЗАКОНУ ЗА ПРИНЦИПОМ CONTRA LEGEM: ДОСЯГНЕННЯ
СПРАВЕДЛИВОСТІ НА ПРОТИВАГУ ЗАКОННОСТІ 148

Дрогозюк Крістіна Борисівна

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УЧАСТІ В СУДОВОМУ ЗАСІДАННІ В РЕЖИМІ
ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЇ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ 152

Павлова Юлія Сергіївна

ВПЛИВ СУДОВОЇ РЕФОРМИ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ:
НОВІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ. 155

Полуніна Ольга Олександрівна

РОЛЬ ОКРЕМОГО ПРОВАДЖЕННЯ В ЗАХИСТІ ПРАВ ГРОМАДЯН В УМОВАХ ВОЄННОГО
СТАНУ. 157

Полюк Юлія Іванівна

ІГНОРУВАННЯ ІМУНІТЕТУ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ В УКРАЇНІ: СУДОВА ПРАКТИКА ТА
ПРОБЛЕМАТИКА ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ. 159

Припуляк Валерій Миколайович

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ: УРОКИ ДЛЯ
УКРАЇНИ 162

Стоянова Тетяна Анатоліївна

ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРЕДМЕТУ ДОКАЗУВАННЯ В СПРАВАХ ПРО ВИДАЧУ
ОБМЕЖУВАЛЬНОГО ПРИПИСУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ 165

Цал-Цалко Юлія Юліївна

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЩОДО СКРІНШОТУ В ПРОЦЕСІ ДОКАЗУВАННЯ. 168

8. Dambrauskaitė Asta. Teismo sprendimas contra legem ar proporcingumo kontrolė in concreto? *Teisė*. 2021. Vol. 121. P. 27–44. URL: <https://doi.org/10.15388/Teise.2021.121.2>.

Ключові слова: contra legem, тлумачення, судовий активізм, практика ЄСПЛ, практика Суду ЄС, цивільний процес, обґрунтування рішення

Keywords: contra legem, interpretation, judicial activism, ECHR practice, EU Court practice, civil procedure, reasoning of the decision

Дрогозюк Крістіна Борисівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу,
кандидат юридичних наук, доцент*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УЧАСТІ В СУДОВОМУ ЗАСІДАННІ В РЕЖИМІ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЇ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Повномасштабне вторгнення зумовило багато викликів для судової системи в Україні. Велика кількість громадян була вимушена виїхати закордон або змінити місце проживання на більш безпечних територіях в Україні. Втім, відповідно до ч. 2 ст. 64 Конституції України право людини на судовий захист не може бути обмежено навіть в умовах воєнного або надзвичайного стану. Ввиду цього, не зважаючи на неможливість особистої участі громадян в судових засіданнях в приміщенні суду (через знаходження закордоном, на тимчасово окупованих територіях, під час ракетних обстрілів та повітряних тривог), правосуддя в Україні не було призупинено через можливість дистанційної участі в судовому засіданні в режимі відеоконференції, зокрема, і в цивільному процесі.

Нормативно-правове регулювання цього процесу формується на перетині процесуального законодавства, спеціальних законів та підзаконних нормативних актів, які створюють юридичні підстави для дистанційної участі в судовому засіданні для учасників справи.

Зокрема, ст. 212 ЦПК України передбачає, що учасники справи мають право брати участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду. Відповідна норма є ключовою у врегулюванні участі в судовому засіданні поза межами суду, яка забезпечує реалізацію процесуальних прав сторін у дистанційному форматі. Вказана стаття передбачає, що особа, яка хоче скористатися цим правом, зобов'язана подати відповідну заяву не пізніше ніж за п'ять днів до дати розгляду справи. Копія заяви надсилається іншим учасникам справи в той самий строк [1].

Статтею 11 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» передбачено, що учасникам судового процесу на підставі судового рішення забезпечується

можливість брати участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції у порядку, встановленому законом. Суд зобов'язаний створити учасникам справи умови для реалізації процесуальних прав, у тому числі шляхом забезпечення можливості участі у судових засіданнях за допомогою технічних засобів.

Окрему увагу слід приділити змінам, що були внесені до ЦПК України внаслідок прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення участі сторін у судовому засіданні в режимі відеоконференції» від 30 березня 2020 року № 540-IX. Цей законодавчий акт закріпив принципову можливість проведення судових засідань із використанням технічних засобів поза межами приміщення суду та дозволив учасникам справи брати в них участь дистанційно. Його прийняття мало на меті забезпечити безперервне здійснення правосуддя в умовах обмежувальних заходів, спричинених епідеміологічною ситуацією [2].

Згідно з постановою Пленуму Верховного Суду № 2 від 17 лютого 2023 року «Про деякі питання здійснення судочинства з використанням інформаційних технологій», участь у судових засіданнях у режимі відеоконференції визнається рівнозначною особистій присутності в залі судового засідання за умови дотримання вимог процесуального законодавства та забезпечення автентифікації особи. Цей документ має особливе значення для формування сталої судової практики, оскільки деталізує застосування процесуальних норм у нових цифрових реаліях.

На рівні підзаконного регулювання функціонування системи відеоконференцв'язку забезпечується Порядком роботи з технічними засобами відеозв'язку під час проведення судового засідання в режимі відеоконференції, затвердженим наказом Державної судової адміністрації України № 196 від 23 квітня 2020 року. У цьому документі передбачено технічні та організаційні вимоги до проведення засідань із використанням відеозв'язку, визначено порядок реєстрації користувачів у системі, способи підтвердження особи учасника, а також процедури фіксації ходу судового засідання. Згідно з цим порядком, дистанційна участь може здійснюватися з використанням платформи «EasyCon», яка інтегрована з Єдиною судовою інформаційно-телекомунікаційною системою (ЄСІТС) [3].

Крім того, значну роль у нормативному регулюванні відіграє Порядок ведення та зберігання електронних матеріалів справ, який визначає, що матеріали, створені під час дистанційного засідання, є невід'ємною частиною судового провадження та підлягають архівному зберіганню нарівні з традиційними письмовими документами. Це забезпечує процесуальну безперервність і гарантує юридичну значущість усіх матеріалів, сформованих у цифровому середовищі [4].

На практиці також застосовуються рекомендації Ради суддів України, які, хоч і не мають обов'язкової юридичної сили, однак відіграють важливу роль у формуванні єдиної практики застосування норм щодо відеоконференцій.

З урахуванням вищевикладеного, можна підсумувати, що процедура проведення судових засідань у режимі відеоконференції спрямована на забезпечення

доступності правосуддя та дотримання процесуальних прав учасників. Впровадження сучасних технологій у судочинство сприяє підвищенню оперативності та зручності судового процесу, особливо в умовах обмежень, пов'язаних із воєнним станом.

В мирні часи однією з ключових переваг дистанційної участі в судовому засіданні в режимі відеоконференції є економія часу та коштів для учасників процесу. Технічні засоби зв'язку дозволяють сторонам приєднуватися до судового засідання з будь-якого місця, що усуває необхідність фізичної присутності в залі суду. Ця можливість стає особливо актуальною в умовах повномасштабного вторгнення, коли велика кількість громадян знаходяться за кордоном або на небезпечних територіях, що зумовлює вагомі обмеження в можливості фізичного прибуття до зали судового засідання. Не зважаючи на те, що повномасштабне вторгнення в Україні внесло значні корективи у процес розгляду судових справ, саме завдяки можливості дистанційної участі в судовому засіданні в режимі відеоконференції, громадяни України доступ до правосуддя та в захист своїх прав, зокрема, в порядку цивільного судочинства.

Список використаних джерел:

1. Цивільний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV : станом на 8 лют. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо участі у судовому засіданні в режимі відеоконференції : Закон України від 04.07.2012 № 5041-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5041-17#Text>.
3. Про затвердження Порядку роботи з технічними засобами відеоконференцзв'язку під час судового засідання в адміністративному, цивільному та господарському процесах за участі сторін поза межами приміщення суду : Наказ від 08.04.2020 № 169. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0169750-20#Text>.
4. Про затвердження Порядку роботи з електронними документами у діловодстві та їх підготовки до передавання на архівне зберігання : Наказ М-ва юстиції України від 11.11.2014 № 1886/5 : станом на 29 жовт. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1421-14#Text>.
5. Переваги проведення судового засідання в режимі відеоконференції. *Олевський районний суд Житомирської області*. URL: <https://ol.zt.court.gov.ua/sud0618/pres-centr/13/656647/>.

Ключові слова: судові засідання, відеоконференція, цивільний процес, цивільне судочинство, дистанційна участь в судовому засіданні

Keywords: court hearing, video conference, civil trial, civil proceedings, remote participation in a court hearing